

EL CATALANISME CULTURAL I POLÍTIC (1833-1931)

INTRODUCCIÓ:

El catalanisme

El **catalanisme** apareix al segle XIX, primer com a moviment reivindicatiu de la llengua i la cultura catalanes (**catalanisme cultural**) i més tard afegint-s'hi la reivindicació política (autonomista, federal o independentista) (**catalanisme polític**).

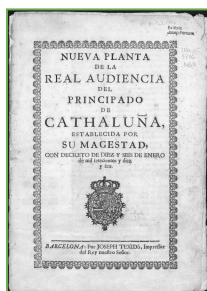
Causas de l'aparició del catalanisme

- 1/ La influència del moviment del **Romanticisme** que estava present a Europa com a conseqüència de les revolucions liberals que volien la llibertat dels pobles que estaven sotmesos a alguns estats i que reivindiquen la seva nacionalitat atès a les arrels històriques i elements nacionals particulars.
- 2/ El nacionalisme català cal inserir-lo en el context de l'expansió dels **nacionalismes** europeus, que demanen l'existència de nacions sense estats i que aquests tinguin la possibilitat de crear una nació estat (procés d'autodeterminació).
- 3/ El fet que Catalunya era un territori prou **industrialitzat i urbà**, amb una burgesia nombrosa i culta. D'altra banda, el moviment obrer tenia molta força. Això generava un sentiment de superioritat respecte de l'Espanya agrària i culturalment endarrerida.

Els nacionalismes perifèrics hispànics (català, basc i gallec) van ser l'exponent de les reivindicacions de les nacionalitats històriques d'un Estat espanyol que, essent liberal i aparentment democràtic, tenia un **règim centralista i uniformador**, que menystenien els particularismes nacionals dels pobles no castellans.

1. EL CATALANISME CULTURAL: LA RENAIXENÇA

Com la resta d'estats europeus, els governs espanyols miraven de transformar el que era un espai polític en un sentiment nacional basat en aquest cas en la llengua castellana i la història de la monarquia hispànica, com referents de la majoria de la població. Això va xocar amb l'arrelament a Catalunya d'una llengua pròpia i d'un sentiment comunitari que no acabava de sentir-se reflectit en el projecte centralitzador del liberalisme.

El Decret de Nova Planta

El Decret de Nova Planta no havia impedit que la societat catalana mantingués la manera de viure pròpia (llengua col·loquial, costums, tradicions, organització de la família i del treball, etc). Hi havia una consciència del "*particularisme*" de ser diferents.

- Al llarg del segle XVIII i a principis del XIX l'ús del català com a llengua de cultura va anar disminuint. El català no tenia presència ni en l'Administració ni en els actes de prestigi (disglòssia), ni en l'ensenyament. Únicament se'n feia un ús quotidià.
- En aquest context, cap a la **dècada de 1830** va sorgir un moviment cultural i literari, la Renaixença, que reivindicava l'ús del català com a llengua literària de cultura. Aquest moviment, deslligat de qualsevol tipus d'opció política, va tenir dues vessants ben diferents: la renaixença literària i cultural i la renaixença popular.

1.1. La Renaixença literària

- S'ha convingut que l'**Oda a la Pàtria (1833)** de **Bonaventura Carles Aribau** i els escrits de **Joaquim Rubió i Ors** ("Lo Gaiter del llobregat") marquen l'inici d'aquesta primera manifestació del catalanisme cultural.
- L'any 1859 s'inicia la celebració dels moderns **Jocs Florals**, com a plataforma per relançar la literatura catalana. En aquest tipus de concurs, marcats per la nostàlgia medievalitzant, es premiaven textos poètics escrits en el que llavors s'anomenava llemosí (el català antic) o de literatura en llengua moderna, com a forma d'enaltir l'esperit cívic i comunitari. Van aconseguir amb rapidesa es seu propòsit de tornar a situar el català com a llengua de cultura i fer conèixer figures i gèneres que gaudien d'un autèntic èxit popular, com ara la poesia de **Jacint Verdaguer** i el teatre d'**Àngel Guimerà**.
- S'hi adhireixen institucions com la Universitat de Barcelona, L'Acadèmia de les Bones Lletres o l'Ateneu Barcelonès.
- A més, la Renaixença intenta la recerca de la identitat catalana en altres àmbits com la història, el dret, la filologia, el folklor i la música. Es dedica també a recuperar llegendes, cançons i altres manifestacions culturals pròpies de Catalunya i que recullen la identitat col·lectiva de poble.

1.2. La Renaixença popular

- També va sorgir un moviment popular cultural que defensava "el català que es parla" i que estava impulsat per grups catalanistes vinculats al progressisme i al republicanisme federal. Defensava l'ús d'un llenguatge planer, que es burlava del més arcaïtzant que es premiava als Jocs Florals. Aquest moviment sí que va arrelar entre les classes treballadores.
- Anava de la mà del moviment musical impulsat per **Anselm Clavé**, del teatre de Frederic Soler, anomenat "**Serafí Pitarra**" que va acabar desplaçant les famoses "sarsueles" en castellà. Els canals de difusió foren diversos: teatre, cant coral, excursionisme, premsa...

- Van aparèixer nombroses publicacions satíriques que van ajudar a difondre la lectura, com **La Renaixensa**, diaris com el **Diari Català**, revistes com **La Tramontana** (anarquista) i periòdics republicans com **La Campana de Gràcia** i **L'Esquella de la Torratxa**. Totes elles eren clarament crítiques amb el sistema de la Restauració.

A partir de 1870 les dues tendències dins la Renaixença van apropar posicions per intentar incrementar el seu poder i van tornar a celebrar els Jocs Florals on hi van destacar Àngel Guimerà (teatre), Jacint Verdaguer (poesia) i Narcís Oller (novel·la).

La **Renaixença literària** va ser només per unes capes elitistes. Les classes populars sempre havien utilitzat el català de comunicació oral i hi havia una literatura i teatre populars escrits en un català molt proper a la llengua parlada. Criticaven els Jocs Florals per utilitzar un llenguatge arcaïtzant. Per contra, la **Renaixença popular** va involucrar capes molt més àmplies de la societat, incloent la classe treballadora.

2. ELS INICIS DEL CATALANISME POLÍTIC

2.1. El suport social

El catalanisme cultural es basava en la llengua, la tradició i una visió idealitzada del passat. Era el que havia donat al fenomen de la Renaixença. El catalanisme polític anava de la mà i l'un impulsava l'altre, però aquesta línia política responia a orígens diversos i, de vegades, oposats. En el catalanisme polític van confluïr:

- ➔ Els catalanistes d'origen **carlista i catòlic**, normalment de procedència rural, conservadors i defensors de valors tradicionals de la classe mitjana i els interessos de les petites oligarquies locals.
- ➔ La **burguesia industrial** i comercial de Barcelona i la costa.

Els catalanistes procedents del **progressisme i el federalisme**, situats prop del republicanisme, normalment de procedència urbana i que defensaven valors progressistes vinculats a la classe mitjana i al món del treball.

2.2 Les primeres manifestacions anticoncentralistes

- Els orígens del catalanisme com a moviment polític cal cercar-los en una sèrie de moviments populars que es manifestaren contra el **centralisme uniformador** del nou Estat liberal. En aquest sentit cal incloure les **bullangues** i el **carlisme**.

La Jamància (1843)

- Les primeres revoltes populars, sovint insurreccionals es produeixen entre 1835 i el 1843 i sorgiran en contra de la centralització política, econòmica i administrativa.
- Les revoltes més conegudes seran les **bullangues** (tumult, avalot): protestes pel malestar social i polític dirigits contra el clergat i les autoritats polítiques. Un exemple serà la **Jamància** 1843, contra **Espartero**. (Jamància ve de *jamar*, menjar, eren grups incorporats a la revolta per menjar de franc).

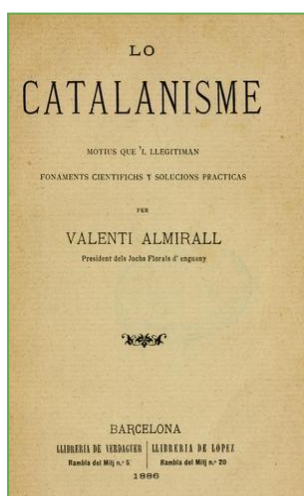
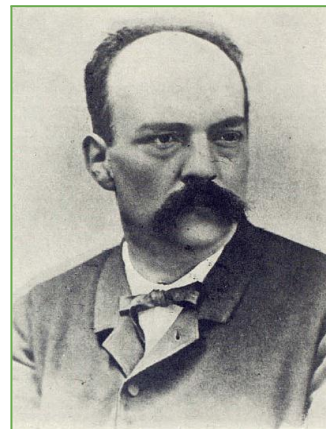
- Abans del 1868 no hi ha articulat cap mena de catalanisme polític, només certes demandes de descentralització política en les revoltes populars. La burgesia recolzava l'estat centralitzador perquè afavoria els seus interessos econòmics.

2.3. El republicanisme federal

- Un d'aquests moviments que va aconseguir un suport popular important va ser el republicanisme federal.
 - Tenia un caràcter progressista i presentava un fort component anticentralista.
 - Propugnava l'organització federal de l'Estat espanyol i defensava el repartiment del poder entre els poders estatal, regionals i municipals.
- El **federalisme** va passar per diversos moments al llarg del segle XIX:
 - El federalisme va aparèixer durant el sexenni revolucionari (1868-1874). Era un moviment polític urbà que tenia el suport de la burgesia i dels obrers i que proclamava la reestructuració de l'estat espanyol, de manera que algunes competències estatals passessin a mans d'algunes regions o municipis.
 - El màxim representant **Francesc Pi i Margall** com a líder del **Partit Republicà Federal** (PRDF), que sostenia que Espanya era una nació que havia de garantir la plena participació dels ciutadans, l'exercici de les llibertats, la protecció dels drets i la igualtat jurídica. Defensava que l'**Estat federal** espanyol havia de ser el resultat de la unió voluntària dels diferents pobles de la Península.
 - L'any 1869, un grup de federals catalans (**Valentí Almirall**, **Anselm Clavé**...) van signar el Pacte Federal de Tortosa, un acord entre federalistes per construir l'Estat federal partint de l'antiga Corona d'Aragó (Catalunya, Aragó, València, Balears). Es va concretar durant la Primera República.
 - Durant la Restauració (1875-1898) el republicanisme federal va perdre pes. **Josep Mª Vallès i Ribot** en el congrés que el partit celebra el 1883 va impulsar un projecte de Constitució de l'Estat Català dins la Federació Espanyola.

2.4 Valentí Almirall

- **Valentí Almirall** va ser un personatge clau del catalanisme. Va ser el protagonista de la transició del federalisme al catalanisme polític.
- Va tenir un paper destacat en el republicanisme federal català. Almirall propugnava la **descentralització política** de l'Estat espanyol i, segons ell, la modernització d'Espanya només podia arribar a partir de la implantació d'una república federal.
- De la seva actuació cal destacar el següent:

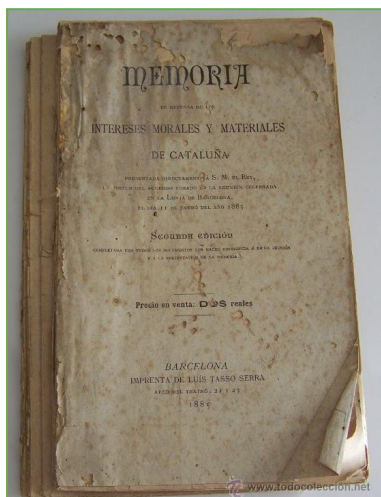
- Va fundar el primer diari escrit íntegrament en català, el **Diari Català** (1879).
- Va convocar el **Primer Congrés Catalanista** (1880) per unir totes les forces catalanistes i es van prendre acords per defensar el dret civil català, crear una **Acadèmia de la Llengua Catalana** i crear una entitat que difongués el catalanisme.
- Va fundar la primera organització cultural i alhora política del catalanisme, el **Centre Català** (1882), una organització interclassista.
- Va ser un dels promotors del **Memorial de Greuges** (1885).
- Va sistematitzar la doctrina del catalanisme polític en el llibre **Lo Catalanisme** (1886). Contrari al separatisme, segons ell, Catalunya representava un model de progrés per a Espanya, per tant calia que tingués autonomia per poder-se desenvolupar i així poder desenvolupar Espanya.

2.5. El Centre Català i el Memorial de Greuges

- El **Centre Català** convoca el **Segon Congrés Catalanista** (1883), en el que es configura el catalanisme polític, es decideix abandonar els partits polítics espanyols i militar en formacions exclusivament catalanes i es posa en evidència la divisió del catalanisme entre els més **progressistes** i els més **conservadors**.

- El Centre Català convoca un míting el 1885, on hi participen organitzacions econòmiques de la burgesia, institucions culturals i entitats catalanistes. Es pretén apropar el catalanisme a la burgesia.
- S'aprova el **Memorial de Greuges** (1885) primer manifest polític unitari del catalanisme presentat a **Alfons XII**: critica el centralisme, demana l'harmonització d'interessos de les diferents regions, defensa el proteccionisme i defensa el dret civil català.

- La idea d'Almirall d'aplegar tot el catalanisme fracassa perquè representa un catalanisme republicà i no atrau la burgesia, i representa una opció política, no social i no atrau les classes populars. El Centre Català acaba desapareixent.

El Memorial de Greuges (1885)

FONTS

1. Resposta del rei Alfons XII a la presentació del Memorial de Greuges:

"Que recibía satisfecho a los representantes de Cataluña y una comisión tan notable en ciencias, literatura, artes e industrias. Que comprende perfectamente estas reclamaciones, porque Cataluña cumplía mejor, con su laboriosidad, la ley del trabajo impuesta por Dios a todos, mientras dura nuestro breve tránsito por la tierra. Que gracias a lo expresado, España no era una nación exclusivamente agrícola, y por lo tanto, pobre, de modo que si España tiene industria se lo debe a Cataluña. Que España sin industria, y sólo con sus recursos naturales, no podía alimentar a sus habitantes, y si, desgraciadamente, se llegase a perder lo que tiene, abriga el triste presentimiento de que si Dios le concedía largos años de vida, al final de su reinado España tendría menos habitantes que ahora. Que por su carácter de rey constitucional, tenía que atemperarse a las Cortes y a los ministerios, y que en el caso particular del actual tratado, cuando se hizo el de Francia, fué de prever que fatalmente venía el de Inglaterra. Dijo que de todos modos Cataluña podría llevarse la seguridad de que sería su abogado convencido, en las cuestiones de su industria y de sus leyes, porque en cuanto a la primera era proteccionista, y tan individualista como la Comisión por lo que respecta a las segundas. Dijo, finalmente, que recibía con mucho gusto la Memoria y tendría interés en estudiarla".

ALFONS XII: Resposta d'Alfons XII a la Comissió que li va presentar el "Memorial de Greuges" (1885).A:CAMPS I ARBOIX, Joaquim de: El Memorial de Greuges.Barcelona: Ed. Dalmau. Episodis de la Història.1968 31-32 pp.

3. EL CATALANISME CONSERVADOR

3.1. La Lliga de Catalunya i el Missatge a la Reina Regent

- Un grup d'intel·lectuals conservadors (**Àngel Guimerà, Lluís Domènech i Montaner, Josep Puig i Cadafalch, Enric Prat de la Riba**), procedents del Centre Català, funden la **Lliga de Catalunya** (1887):
 - es tracta d'una organització conservadora, que sintonitza amb la burgesia;
 - defensa l'oficialitat del català, el dret civil català, el proteccionisme i l'execució d'una política exclusivament catalanista.

- La seva actuació es concreta en:
 - La redacció del **Missatge a la Reina Regent** (1888), una petició d'autonomia que es va lliurar a la regent Maria Cristina.
 - L'any 1889 endegaren una campanya en defensa del dret català i contra el projecte de reforma del codi civil, que finalment fou canviat: el govern central canvia el Codi Civil per respectar el tradicional ordenament jurídic català. Fou la primera victòria del catalanisme.

3.2. El catalanisme tradicionalista

- El catalanisme conservador tradicionalista és representat per l'Església i més concretament pel bisbe de Vic, **Josep Torras i Bages (vigatanisme)**. Ell proposava un refús a l'evolució i un retorn a l'Edat Mitjana, afirmant que "Catalunya serà cristiana o no serà".

Seminari de Vic

3.3. La Unió Catalanista i les Bases de Manresa

- En la difusió del catalanisme hi va tenir un paper molt important la **Unió Catalanista** (1891), una entitat que aplegava totes les organitzacions catalanistes.
- La Unió Catalanista es va articular al voltant de la Lliga, per tant, el **sector més autonomista i conservador** del catalanisme. Aglutina sindicats i associacions catalanistes que es posen en contacte arran de la resistència **contra l'article 15** del Codi Civil Espanyol que atemptava directament contra el Dret Civil català.

- L'èxit de la campanya contra el Codi Civil va portar la necessitat d'una nova entitat que unís els nuclis catalanistes. Així, el 1891 **Narcís Verdaguer i Callís** i altres membres de la Lliga de Catalunya, va fundar la Unió Catalanista, una federació de tots els centres catalanistes:

– **Base social:** burgesia conservadora, professions liberals, petits propietaris rurals.

– **Objectius:** propagació de les **idees regionalistes** i realització d'un programa comú per a tots els grups catalanistes.

LA UNIÓN CATALANISTA DEL 1891 AL 1904*

- Les idees de la Unió Catalanista van significar el triomf definitiu de les tesis catalanistes sobre les regionalistes (ampli **autogovern** i no simple descentralització de l'Estat).
- Per aprovar el programa polític, la Unió Catalanista fa una assemblea de delegats a Manresa (març de 1892), d'on en surten unes Bases per a la Constitució Regional Catalana (**Bases de Manresa**), la primera formulació d'un projecte d'**estatut d'autonomia**.
 - En la 1a Base s'especifiquen les atribucions del poder central a Catalunya.
 - En les 16 Bases restants es tracta sobre el poder regional català, la plena sobirania en el govern interior, la possessió de competències absolutes, l'oficialitat de la llengua catalana, càrrecs públics només exercits per catalans i el restabliment de les velles institucions catalanes.
- Les Bases tenen un caràcter medievalitzant i tradicionalista.

FONT: *Text íntegre de les Bases de Manresa*

- El govern central va iniciar a partir d'aquell moment una **repressió** contra el catalanisme amb l'excusa que era un perill per a la unitat d'Espanya.

Bases de Manresa (1892)

4. L'IMPULS DEL CATALANISME POLÍTIC

4.1. La crisi del 98 i el catalanisme

- El **desastre del 98** va desprestigiar els partits dinàstics i va ser el moment de les aspiracions polítiques del catalanisme, que s'havia desmarcat del sistema de la Restauració, tenia uns líders consolidats, havia elaborat una ideologia i disposava d'una base social important. Des de llavors, el catalanisme comença una notable expansió i es consolida com a alternativa política.
- El 1899, la reforma fiscal del govern central va generar una forta protesta a Catalunya, l'anomenat **Tancament de Caixes**: els comerciants es negaren a pagar els impostos i l'alcalde de Barcelona, el

Doctor Robert, es va negar a autoritzar els embargaments. La premsa espanyola titllà el fet com a **separatisme**. El moviment acabà en derrota, però va significar una victòria i un reforçament del catalanisme.

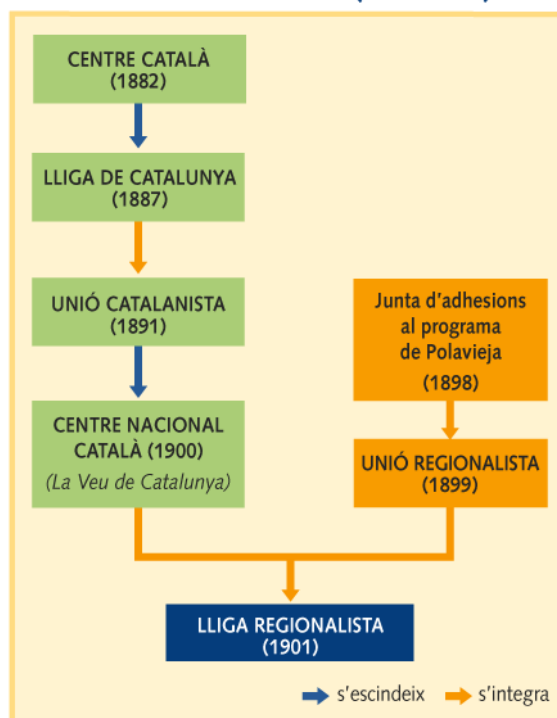
Caricatura del Dr. Robert i el Tancament de Caixes (1899)

- El fracàs del **govern Silvela**, impulsa la unió entre dos grups polítics: **Unió Regionalista** (1899) (que agrupava els antics partidaris del regeneracionisme, creada per la burgesia industrial, demanava una autonomia política i administrativa per Catalunya) i **Centre Nacional Català** (1900) (una escissió de la Unió Catalanista).
- En les eleccions de 1901 presenten una candidatura única a Barcelona, la **candidatura dels "quatre presidents"**, que obté un gran triomf electoral: és la primera vegada que guanya un partit no dinàstic a Barcelona.

4.2. La formació de la Lliga Regionalista

- La **Lliga Regionalista** fou un partit polític català creat el 1901 a Barcelona com a resultat de la unió de la Unió Regionalista (1899) i el Centre Nacional Català (1900).
- És la primera força política moderna d'Espanya, ben estructurada: secretaria electoral, afiliats, seus repartides per tot Catalunya, etc.
- La seva base social és prou àmplia: industrials, comerciants i professionals de Barcelona, propietaris agraris de totes les comarques.
- Els seus dirigents més destacats foren **Enric Prat de la Riba**, **Francesc Cambó**, **Josep Puig i Cadafalch**, etc.
- El seu òrgan de premsa fou **La Veu de Catalunya**.
- Recollint l'herència doctrinal del catalanisme conservador, propugnà un **reformisme** polític que atorgués l'**autonomia** regional, mentre que s'oposava a la corrupció del sistema de la Restauració. Era un partit burgès i **conservador**.
- Va aconseguir els primers èxits electorals del catalanisme.

EVOLUCIÓ DEL CATALANISME (1882-1901)

- Va ser el partit hegemònic a Catalunya fins a la II República (1931).

- Trajectòria del partit:

- A les eleccions de 1901 assolí un gran èxit, i es convertí en el partit hegemònic a Catalunya fins que la **Dictadura de Primo de Rivera** trunca l'activitat legal dels partits (1923).
- El 1906 impulsà el moviment de **Solidaritat Catalana**.
- Arran dels fets de la **Setmana Tràgica** (1909) dóna suport al govern de Maura.
- Va ser la formació política responsable de la gestió de la Mancomunitat de Catalunya.

La Lliga Regionalista (1901)

- Durant la dictadura de Primo de Rivera va romandre **il·legalitzat**, com la resta de forces polítiques.
- Amb la Segona República, derrotat a les eleccions de 1931, col·laborà amb ERC, però ben aviat assolí l'hegemonia de les forces de dreta i esdevingué l'alternativa a ERC. El 1933 adopta el nom de **Lliga Catalana**.
- Durant la guerra civil el partit desaparegué, i alguns dels seus dirigents donaren suport als militars insurrectes.

4.3. El catalanisme a principis del segle XX

- A les eleccions de 1903 (generals) i 1905 (municipals), la Lliga Regionalista va tenir una davallada enfront les forces republicanes i el republicanisme **lerrouxista** (anticatalà).

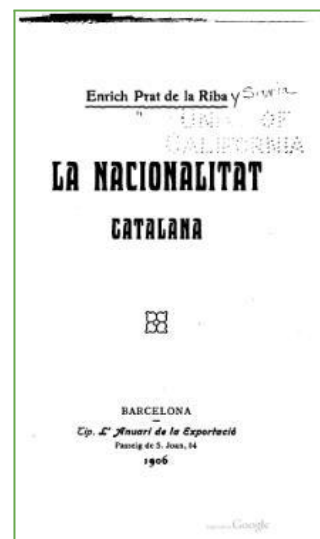
- Aquesta desfeta electoral va evidenciar discrepàncies internes. Cambó i Enric Prat de la Riba volien acords amb el govern central, mentre que els intransigents, més progressistes, eren més reivindicatius.

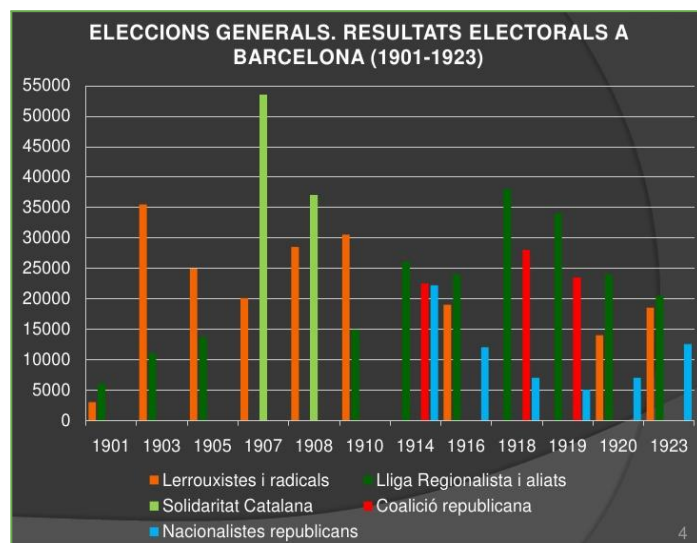
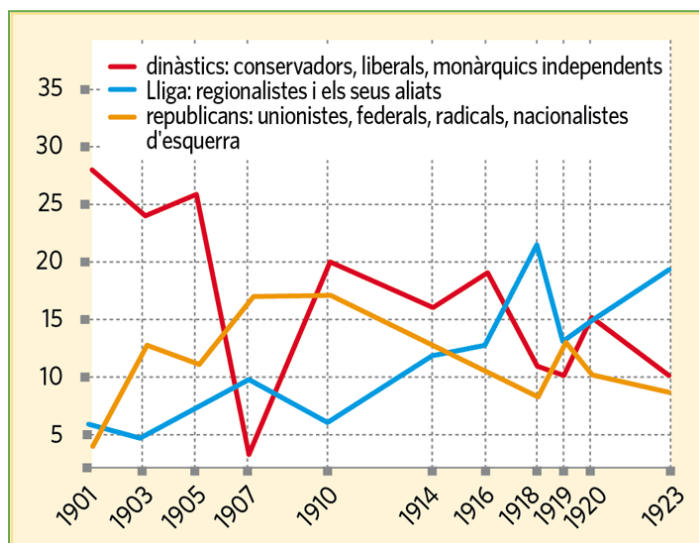
- La crisi esclatà el 1904 amb motiu de la visita d'Alfons XIII. Uns volien boicotejar la visita i altres no

- **Enric Prat de la Riba**, autor de **La Nacionalitat catalana** (1906) (representarà l'ideari del catalanisme conservador), reclama el dret a l'autogovern, però disposat també a intervenir en la política espanyola.

Enric Prat de la Riba

Nombre de diputats catalans a les eleccions generals (1901-1923)

4.4. La Solidaritat Catalana (1906)

- L'any 1905, el setmanari satíric català **Cu-cut!** va publicar un acudit antimilitarista de Junceda. Uns 300 militars feren justícia pel seu compte. En comptes de ser castigats per indisciplina van rebre el suport de la resta de guarnicions.

L'acudit del Cu-Cut! (1905)

- L'estament militar va exigir al govern una **Llei de Jurisdiccions** (els delictes contra l'exèrcit els jutjaran tribunals militars), aprovada el 1906.

- Com a resposta a la llei, es va crear **Solidaritat Catalana** (1906), per iniciativa de la Lliga Regionalista, que va aconseguir d'agrupar totes les forces polítiques de Catalunya, llevat dels lerrouxistes i dels partits dinàstics, en una gran coalició electoral. La integraven nacionalistes catalans, carlins i republicans.

- La coalició va aconseguir de guanyar les eleccions i el dirigent de la Lliga, **Enric Prat de la Riba**, va ser nomenat president de la Diputació de Barcelona.

- Solidaritat Catalana va durar poc temps a causa de la disparitat ideològica i de l'ambigüitat del programa electoral. Solidaritat Catalana era una aliança de partits i per tant les contradiccions van aflorar ben aviat.

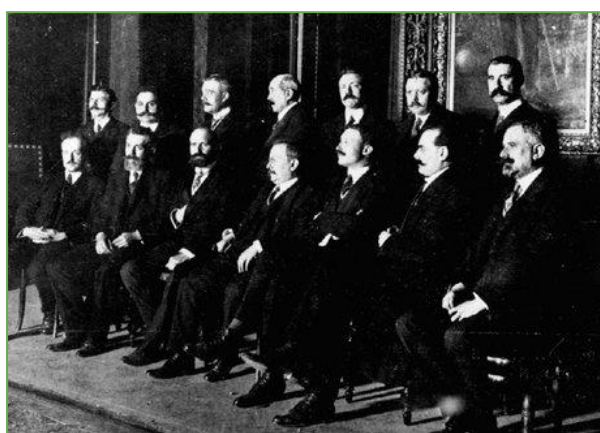
- Elements de discòrdia:

1: El Projecte de Llei de l'Administració Local propiciat per Maura. Per la Lliga era el primer pas cap a la descentralització, però per Esquerra era poc democràtic.

2: El 1908 es presenta el Projecte de pressupost de cultura a l'ajuntament de Barcelona. Comportava la introducció a les escoles de la cooficialitat del català, coeducació i neutralitat religiosa. La Lliga s'hi oposa.

3: La dura repressió de Maura arran de la Setmana Tràgica. La Lliga hi va estar d'acord.

4.5. La Mancomunitat de Catalunya (1914-1925)

- La idea de formar una federació de les quatre Diputacions Provincials de Catalunya es remunta al segle XIX.

- El projecte concret de federació o mancomunitat de les Diputacions catalanes es va iniciar l'any 1911 per iniciativa d'Enric Prat de la Riba i que va ser presentat al president del govern espanyol, **Canalejas**, el maig de 1912.

La Mancomunitat de Catalunya

- Canalejas el presenta al Congrés dels diputats el qual va aprovar amb competències molt retallades respecte de l'avantprojecte.
- El 6 d'abril de 1914, durant la presidència de **Dato** es va constituir la **Mancomunitat de Catalunya** (abril 1914-maig 1925).
- Agrupava les quatre diputacions catalanes i va ser presidida per **Enric Prat de la Riba** (1914-1917), **Josep Puig i Cadafalch** (1917-1923) i, finalment, sota la dictadura de Primo de Rivera, per **Alfons Sala i Argemí** (1923-1925), fins a la seva dissolució.
- Les competències van ser molt migrades, ja que l'Estat mai no va fer cap cessió de serveis ni de recursos. Es pot afirmar que no va tenir mai cap poder polític.
- La seva actuació va prendre dos camins:
 - Creació d'una infraestructura de serveis públics i administratius bàsics que potenciessin el desenvolupament econòmic
 - Foment de la llengua i la cultura catalanes a partir d'un projecte cultural i educatiu.

COMISSIONS TÈCNIQUES AUXILIARS

- Consell de Pedagogia
- Comissió de Ferrocarrils
- Comissió de Sanitat
- Comissió Forestal
- Comissió de Beneficència
- Comissió d'Estudis Jurídics i Econòmics
- Comissió d'Educació

CONSELL PERMANENT (8 consellers)

PRESIDENT

- Beneficència i Sanitat
- Cultura i Instrucció
- Telèfons
- Camins i ports
- Política Social
- Obres Públiques
- Hisenda
- Agricultura

ASSEMBLEA GENERAL (96 diputats. Se'n renovarà la meitat cada dos anys)

- Barcelona 36
- Tarragona 20
- Lleida 20
- Girona 20

ELECTORS

Sufragi universal masculí

- Per salvar el sistema polític de la **Restauració** es van formar governs de concentració. Els partits dinàstics estaven fragmentats i va caldre cercar suports per aconseguir l'estabilitat governamental.
- Per primer cop, la Lliga Regionalista entra en el govern central. El que pretenia **Cambó** (ministre de Foment el 1918 i ministre de finances el 1921) era sensibilitzar el govern de Madrid envers la qüestió catalana.
- La Lliga i els dirigents de la Mancomunitat van endegar al final del 1918 una campanya en defensa de l'autonomia. A l'inici del 1919 es va presentar a Madrid un **Projecte d'Estatut de Catalunya** que proposava la formació d'un govern català i d'un parlament elegit per sufragi universal.
- El projecte va ser mal rebut pels cercles polítics de Madrid, el govern s'hi oposà i el monarca no hi va donar suport.
- A més, s'hi va desencadenar una intensa campanya en contra, organitzada perquè es considerava el projecte autonòmic com un privilegi que podria portar al trencament d'Espanya. La seva presentació a les Corts va provocar un debat tan hostil que els diputats catalans van abandonar la cambra.
- El fracàs de la campanya per l'autonomia va suposar un cop fort per a la Lliga, que va constatar que la col·laboració en els governs de coalició no havia significat, com esperava Cambó, una sensibilitat més gran envers les reivindicacions del catalanisme.
- El 1923 **Miguel Primo de Rivera**, capità general de Catalunya, va protagonitzar un **pronunciament** a Barcelona, va declarar l'estat de guerra i va suprimir la Constitució de 1876.
- Durant la seva **dictadura**, va practicar una **política anticatalana**. L'acció més destacada en aquest sentit, la supressió de la Mancomunitat el 1925.

Enderroc de les columnes de Puig i Cadafalch a Montjuïc (1928). Aixecades el 1919 i reconstruïdes el 2010.

5. EL CATALANISME D'ESQUERRES

5.1. Catalanisme i republicanisme

- Els escindits de la Lliga l'any 1904, encapçalats per **Lluís Domènech i Montaner**, van fundar el **Centre Nacionalista Republicà** (1906), un partit que es definia com a nacionalista, democràtic i republicà. La seva incidència electoral va ser escassa, ja que el partit de Lerroux captava bona part de l'electorat.
- També van crear el **Centre Autonomista de Dependents del Comerç i la Indústria** (CADCI), vinculat a l'obrerisme.
- La crisi de Solidaritat Catalana va contribuir a l'apropament entre les forces republicanes, que l'any 1910 van fundar la **Unió Federal Nacionalista Republicana**. Acabarà desapareixent el 1916, per haver fet una aliança amb el partit de Lerroux (**Pacte de Sant Gervasi**, 1914).

5.2. El catalanisme d'esquerrres

- El desencís per l'escassa capacitat d'acció de la Mancomunitat de Catalunya i la claudicació de la Lliga a Madrid va encoratjar la renovació dels principis de les **forces d'esquerrres**, en un triple sentit:
 - Catalanitzar el republicanisme, després de la petjada anticalana deixada per Lerroux.
 - Republicanitzar el catalanisme, per acabar amb l'hegemonia de la Lliga.
 - Polititzar l'obrerisme, per a que abandonés l'apoliticisme que propugnaven els anarquistes i se sentís atret per les propostes electorals del catalanisme d'esquerrres.
- Entre 1917 i 1923 van anar apareixent nous partits nacionalistes:

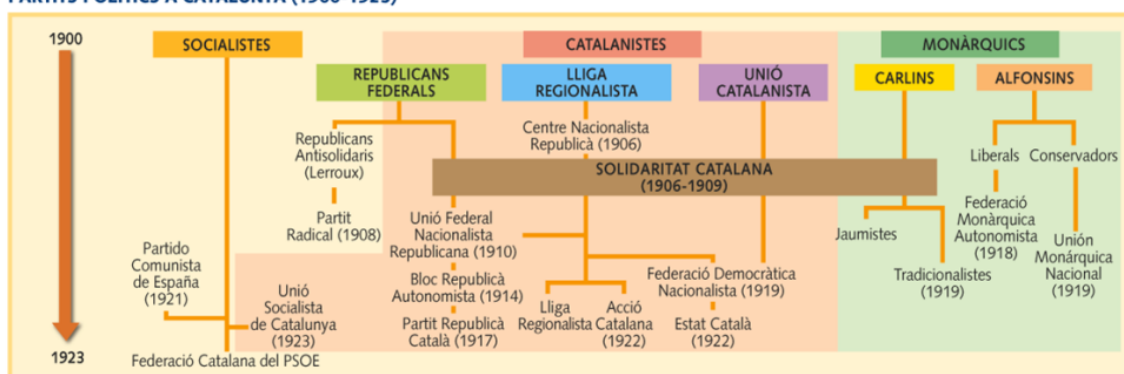
- L'any 1917, **Francesc Layret** i **Lluís Companys** van organitzar el **Partit Republicà Català**.
- El 1922 un grup d'intel·lectuals i professionals descontents amb la política de la Lliga (**Rovira i Virgili** entre d'altres) va abandonar el partit i va crear **Acció Catalana**.
- El mateix any, **Francesc Macià** fundava l'organització **Estat Català**, amb postulats independentistes.
- Al seu torn, el 1923 es va crear una organització socialista estrictament catalana, quan un grup de militants del PSOE, encapçalats per **Manuel Serra i Moret** i **Rafael Campalans** van formar la **Unió Socialista de Catalunya**.

L'estelada, bandera de l'independentisme català
Judici a Macià pels Fets de Prats de Molló

PARTITS POLÍTICS A CATALUNYA (1900-1923)

6. ELS ALTRES NACIONALISMES A L'ESTAT ESPANYOL

6.1. El nacionalisme basc

- El País Basc mantenia els seus furs, principal signe diferenciador.
- Els **furs** bascos estaven en vigor fins al 1876 ja que després de la **guerra de Successió**, al no mostrar-se contraris a Felip V, els va conservar. S'explica per tant l'arrelament del **carlisme** (defensor dels furs).
- Després de la **tercera guerra carlina** (abolició del vell sistema foral) es va iniciar la gestació d'un corrent de recuperació d'identitat basca.

- Orígens del nacionalisme basc (basquisme):

- l'abolició dels furs
- el procés d'industrialització de Biscaia, que va representar un canvi de la societat tradicional i va generar l'aparició d'una burgesia defensora de la llengua, la cultura i la societat tradicional basques.

- **Sabino Arana** va formular els principis originaris del nacionalisme basc. defensa de la raça basca, els furs i la religió.

- El 1895 es va fundar el **Partit Nacionalista Basc** (PNB), partit autonomista amb força al País Basc.

6.2. El nacionalisme gallec

- A diferència de la societat catalana i basca la societat gallega es una societat bàsicament rural. Això explicaria la seva escassa penetració del **galleguisme** entre les classe mitjanes, les quals consideraven la defensa de les tradicions i la llengua com un signe d'endarreriment cultural i social.
- A meitat del segle XIX, s'inicià un corrent (**O Rexurdimento**) que va significar el redescobriments romàntic i literari de la llengua, la història i les tradicions gallegues, però amb un caràcter apolític, al menys fins al segle XX.
- Cal destacar **Rosalía de Castro** i **Vicente Risco**.
- Els primers discursos galleguistes denunciaven l'abandonament dels polítics.

Documents: *Repàs del tema (esquema llibre de text Vicens) [pdf]*

Fonts: Buxaweb, IOC, Llibre història 2n Batxillerat ed.Vicens Vives